
Op deze pagina kon een verhaal van **jou** staan.
Of een foto van een (recent) beeld, tekening, schilderij of keramiek.
Laat aan de andere leden van de Ruif zien waar je mee bezig bent, individueel of in groepsverband.
Tekst en/of foto's (in hoge resolutie) kunnen gestuurd worden naar:
redactie@expressiegroepderuif.nl

---

de ruif

expressiegroep

Opgericht 27 mei 1970

Ateliers

Joannes Riviusstraat 4, Elsloo
Telefoon: 046-4370763

Expressievormen

Pottenbakken / Keramiek
Schilderen
Tekenen / Grafiek
Boetseren / Beeldhouwen

Bestuur

Peter Grimm, voorzitter
Aronskelk 148, 6181 MK Elsloo, 046-4374070
Arnoldien Schepers-Pepels, secretaris
Diependaalstraat 88, 6171 JG Stein, 046-4332405
Mart Janssen, penningmeester
Scharberg 2, 6181 GS, Elsloo, 046-4376531
Marjon Zuidema, bestuurslid
Petra Dohmen, bestuurslid

Lidmaatschap

Het lidmaatschap van de vereniging dient schriftelijk bij de secretaris te worden aangemeld en opgezegd

Contributie

€ 210,= per jaar voor niet-keramisten
€ 220,= per jaar voor keramisten
€ 160,= per jaar, tweede gezinslid
€ 150,= per jaar, tweede werkvorm
€ 25,= per jaar, donateur

Bankgegevens:
IBAN: NL75RABO0114180121.
BIC: RABON2U

Website

www.expressiegroepderuif.nl

E-mail

info@expressiegroepderuif.nl

Redactie Ruifvoer

Jacques van Laar, 046-4338379 en
Piet Op den Camp, 046-4337564
redactie@expressiegroepderuif.nl
Het Ruifvoer verschijnt 1 maal per jaar

Van de redactie

Deze editie presenteert weer een waaier van informatie. Niet alleen de nuttige zaken zoals het verenigingsnieuws, de ledenlijst en de kalender, maar ook artikelen over de mensen achter De Ruif en over de Kunst. Want daar draait het tenslotte om!

Voor wie hem nog ontmoet heeft leert onze voorzitter Peter Grimm beter kennen in het interview. Hij zet zich al meer dan 10 jaar met hart en ziel in voor De Ruif! En dan de kennismaking met mentor Anne Barneveld die inmiddels alweer een jaar haar groep begeleidt. Een sprankelende persoonlijkheid!

Een artikel over Galerie JoLi in Berg aan de Maas biedt een inkijkje in het reilen en zeilen van een kunstonderneming. Met veel liefde voor de kunst vertelt Johan ter Haar over zijn werk als galeriehouder.

En dan zijn er nog nieuwe rubrieken met bijdragen van Ruifleden. In Kunstgasten laat Annemie van der Haghen ons kennismaken met haar voorkeuren in de kunst. Annelies Koop vertelt vanuit haar perspectief als onderwijzeres en (groot)moeder over de relatie tussen kind en kunst. Anton de Joode tenslotte geeft een inkijkje in een van de belangrijkste naoorlogse stromingen, de Cobra-beweging.

Ook binnen De Ruif is communicatie een belangrijk issue. Het Ruifvoer, de Ruifflits en de website spelen daarin een grote rol. Ideeën, bijdragen en hulp zijn buitengewoon welkom om dit voort te kunnen zetten en te verbeteren.

Bij voorbaat dank en veel leesplezier!

Jacques van Laar

Op de voor- achterzijde:

Tekeningen van Peter Grimm

Voor: Klooster Wittlicher Zwarte Woud (2002)

Achter: Model Ingrid (2008)

Van de bestuurstafel

Beste allemaal,

Welkom in onze Ruif-ateliers voor het seizoen 2022-2023! De afgelopen twee jaar waren voor onze vereniging vol onverwachte gebeurtenissen wegens corona, waarop wij naar vermogen hebben ingespeeld. Het bestuur bezit geen glazen bol, maar wij hopen met jullie allemaal op een voorspoedig seizoen. Idealiter kunnen we 'gewoon' doorwerken. We moeten natuurlijk alert zijn en rekening met elkaar houden, zodat iedereen een fijne werkplek heeft.

Na vele jaren de keramisten van de maandagavond te hebben begeleid stopte Lei Hannen dit voorjaar. In nauw overleg met de groep is een opvolgster gevonden in de persoon van Philly Larik uit Heerlen.

Wij hopen dat zij zich snel thuis voelt in onze vereniging en wensen haar veel plezier en voldoening als mentor.

We zagen meer veranderingen in de vereniging, want we vonden Mart Janssen uit Elsloo gelukkig bereid om de financiële taken van Gerrit Dam over te nemen. Wij zijn hem bijzonder erkentelijk en hebben alle vertrouwen in zijn deskundigheid als penningmeester.

Mart is goed op weg geholpen door Gerrit, die niet genoeg geprezen kan worden voor zijn nauwgezette werk in de afgelopen tijd. Het meeste gebeurde achter de schermen, maar het resultaat is dat de financiën van De Ruif op orde zijn.

Dit brengt mij op de inzet van iedereen die een steentje bijdraagt aan de vereniging. Sommige leden helpen incidenteel, anderen doen dat (soms méér dan) regelmatig. Alles gebeurt volkomen vrijwillig, wat zij allemaal vanzelfsprekend vinden.

Zonder hen staat alles stil en het is goed dat we dat beseffen. Dank, namens De Ruif!

Toch roep ik iedereen op om de vereniging actief te (blijven) helpen met een kleine bijdrage van je tijd, zoals voor het bestuur. We kunnen niet zonder...

Op die manier blijft De Ruif vitaal, ook op langere termijn. Ik wens jullie een fijn en creatief nieuw seizoen en veel leesplezier met ons Ruifvoer.

Peter Grimm,
Voorzitter

Galerie JoLi: passie voor kunst

Jacques van Laar

Naar aanleiding van een bezoek aan een inspirerende expositie bij Galerie JoLi in Berg aan de Maas, heb ik enige weken later een gesprek gehad met Johan ter Haar, eigenaar van de galerie. De bedoeling was om te praten over wat er komt kijken bij het runnen van een galerie, maar voortdurend kwam de kunst zelf om de hoek kijken en dat was geen verrassing natuurlijk.

Galerie JoLi bestaat sinds drie jaar en komt voort uit een grote liefde voor de kunst die zich door de jaren heen

heeft ontwikkeld. Het begon met het zoeken naar geschikte kunstwerken voor een nieuw in te richten huis en sindsdien heeft de kunst hem niet meer losgelaten. "Je moet vooral beginnen met kijken" stelt Johan, en dat doet hij nog altijd om kennis te vergaren, kunst te ontdekken en te leren begrijpen en waarderen.

Voor hem betekende dit veel musea, beurzen, galerieën en academies bezoeken, contacten leggen met kunstenaars om op deze manier een netwerk op te bouwen binnen de kunstwereld. Zo stelde hij bijvoorbeeld een collectie kunst samen die ook in de galerie beschikbaar is, zowel originele kunst als kunst in oplage. Johan's voorkeur gaat uit naar hedendaags

tweedimensionaal werk van Nederlandse professionele kunstenaars, ook al gaat hij ander werk, zoals beelden en glaskunst, niet uit de weg. De natuur is een thema dat voortdurend terugkeert in de exposities.

Voor wie droomt van het opzetten van een galerie moet

beslist rekening houden met een zakelijk aspect. Zo is er bijvoorbeeld een vestigingsvergunning nodig, evenals investeringen voor bijvoorbeeld de ruimte en de collectie, moet er gekeken worden naar de markt voor galeries en kunst in de regio, naamsbekendheid en profilering, en naar het financiële rendement.

Alhoewel het culturele klimaat de laatste jaren niet florissant is, stelt Johan ter Haar zich ten doel om een podium te bieden voor kunstenaars, kijkers en kopers. Hij constateert dat er een groot aanbod is aan kwalitatief goede kunst, maar dat de vraag enigszins achterblijft. Galerie JoLi wil graag mensen kennis laten maken met kunst door recent, toegankelijk werk te presenteren en zodoende bezoekers een ervaring te bieden die hen verrijkt. Velen aarzelen om een galerie te bezoeken maar kijken en van kunst genieten verplicht beslist niet tot kopen. Iedereen is welkom om te komen kijken, ook kunstenaars die inspiratie willen opdoen. Tevens kunnen groepen, buiten de openingstijden, een rondleiding

krijgen met uitleg over de expositie en de collectie met zowel abstracte als realistische kunstwerken. Dit kan op verzoek een uur of meerdere uren van kunst genieten betekenen. Groepen van De Ruif zijn zeker welkom.

De drang om zijn liefde voor kunst met anderen te delen is groot bij Johan. Hij vertelt dan ook met veel enthousiasme en kennis van zaken over het tentoongestelde werk. Onder de bezoekers bevinden zich kunstliefhebbers én kunstenaars die nieuwsgierig zijn naar Johan's keuze, die zich niet alleen richt op artistieke schoonheid, maar soms ook de kijker uitnodigt tot reflectie.

En het uitzicht over de Grensmaas is fantastisch, boven op de Berg aan de Maas.

Galerie JoLi: Niet alleen de naam is mooi, maar ook het concept!

Voor informatie over exposities en openingstijden: www.galeriejoli.nl, Holsberg 81A, Berg aan de Maas (Urmond)

Kind en kunst

Annelies Koop

Heel lang geleden (55 jaar!) stond ik als pas afgestudeerde juf voor de klas van 7- à 8-jarige kinderen. Teken en stond als VAK op het lesrooster. Ik had als materiaal in die tijd kleine tekenschriftjes en potloodjes voor de tekenles. Daarmee kreeg ik niet het resultaat dat ik wenste: priegelwerk.

Na lang aanhouden had ik het hoofd van de school zover gekregen dat ik gekleurd papier mocht gebruiken in de klas. Voor de kinderen ging een wereld open: ze vonden het spannend op een groot tekenvel van iets dunner karton in de kleuren rood, geel, groen, zwart enz. te werken.

Ze mochten alleen met de panda's (vetkrijtjes) tekenen en kleuren. Ik gaf ze de opdracht om één vis te tekenen. Na wat hulp en uitleg op het grote bord voor de klas begonnen ze te werken... en het werd een succes!

De achterwand van het lokaal was eerst kaal, maar daarna een muur vol kleur; de rest van het schooljaar heb ik genoten van de kunstwerkjes. Heerlijk om de kinderen te stimuleren om te tekenen, spontaan, verschillend en met een diversiteit aan kleuren: een feest om te zien en ernaar te kijken.

Laat je een kind schilderijen zien en je vraagt of ze mooi zijn of niet, dan geven ze hun mening vooral over de kleur en hoe het werk is uitgebeeld. Dat laatste heb ik eens mogen meemaken in België in een museum. Een juf kwam met een groep kinderen voor een schilderij zitten en hen werd gevraagd of ze het mooi vonden en waarom. "Jammer", dacht ik dat zoiets in onze omgeving niet plaatsvindt.

Als je de kinderen niet de kans geeft kennis met kunst te laten maken, dan blijft de afstand te groot om er zelf mee aan de slag te gaan.

Geef de kinderen stoepkrijt en de resultaten komen vanzelf. Geen kind zal zeggen dat het niet op de stoep of straat kan.

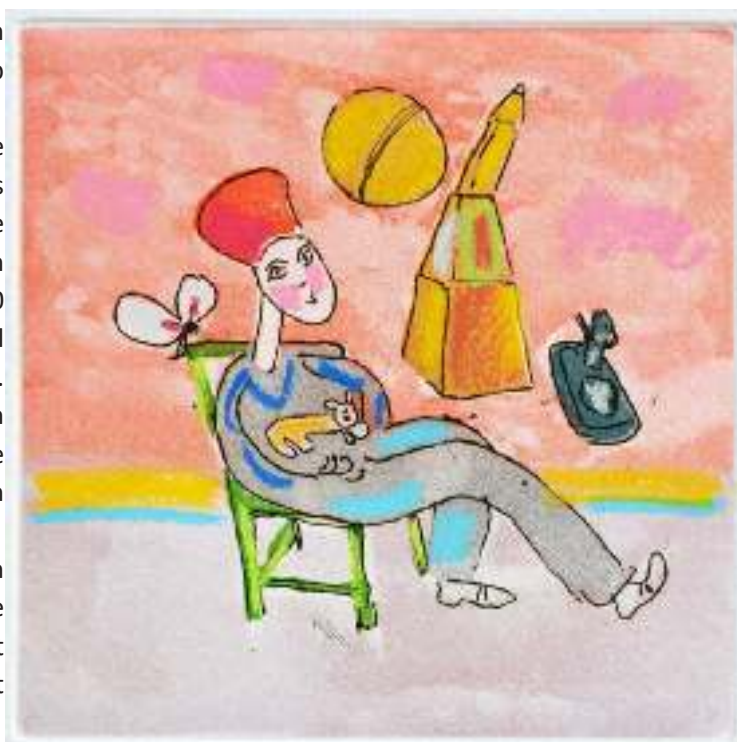
Op donderdag 17 maart stond er een artikel in de krant over prehistorische peuters die met handstencils rotskunst gemaakt in grotten: rode oker die om de hand werd geblazen en zo ontstond er dus een negatieve afdruk op de wand. Ze zijn tussen de 40.000 en 12.000 jaar oud. Toen maakten de kinderen dus al kunst met middelen die ze in de natuur vonden. Jammer dat onze kinderen het op school nu met een tekenschriftje moeten doen. Laat een kind vrij in de keuze van het materiaal, dan zijn de resultaten spontaan!

Naar aanleiding van een verhaal, een gebeurtenis, een feest laat je kinderen vertellen en dan mogen ze tekenen, schilderen en kleuren. Ze beleven het opnieuw en vaak komen er spontaan dingen bij, want ze fantaseren erop los als ze eenmaal bezig zijn.

Op vakantie in Italië (in Le Marche) kwamen we per toeval in een dorpje terecht: Pennabili. Na wat rondwandelen kwamen we bij een huis met de naam "il mondo di Tonino Guerra". Het was een wonderlijke wereld van een kunstenaar die wekte met kinderlijke motieven. Hij koos hier heel bewust voor, omdat hij "kinderkunst" zo puur en eerlijk vond.

Ik heb het voorrecht om af en toe met mijn kleinkinderen te werken en van hun resultaten kan ik echt genieten.

Jammer dat de kindertijd zo snel voorbij gaat, maar de kunstwerkjes zijn er nog en blijven een mooie herinnering.

*Tonino Guerra
Ze staat stil met de kat en de voorwerpen vliegen
ets en aquatint*

BLIK OP KUNST: Het begon in Denemarken

Anton de Joode

Svavar Gudnasson (IJsland) Gele kamer, 1943

Als we aan CoBrA denken, denken we toch vooral aan werk van Karel Appel, Corneille, Lucebert, Constant en nog een aantal typische vertegenwoordigers van deze stroming. Aan de A dus, van Amsterdam. We vergeten dan voor het gemak dat de kunststroming zijn geestelijk vader en oprichter kende in Asger Jorn, een Deen. Maar ook dat Brussel een grote rol speelde in de aanloop naar Cobra, zoals het museum in Amstelveen de naam tegenwoordig schrijft.

Wat veel mensen bovendien niet weten is dat er ook een Duitser bij betrokken raakte en de Japans-Amerikaanse sculpturist Shinkichi Tajiri en Franse schilders en zelfs een Engelsman. De beweging was dus aanzienlijk breder van opzet dan we ons vaak realiseren.

Internationaal, maar vooral door wat Cobra teweegbracht, is de beweging niet meer weg te denken, hoe moeizaam traditionele kunstenaars en schrijvers ook tegen de destijds opzien barend stroming aankeken. Toch, al met al duurde het erg kort, die bloei van CoBrA. Ontstaan in november 1948 was het in 1951 al weer voorbij, gingen de individuele kunstenaars verder hun eigen individuele weg; ook dat realiseren we ons lang niet altijd. Zo verging het overigens wel meer van dit soort kunststromingen: een korte bloei en dan doorgaans toch een lange nasleep, waardoor we ze niet vergeten zijn.

Asger Jorn was dus een Deen, uit Kopenhagen en daar, in Denemarken, ontstonden de ideeën die later voor Cobra zo belangrijk zouden worden. Dat kon, zo vertelt ons de informatie, omdat de omstandigheden voor spontane en experimentele kunstenaars in Denemarken tijdens de Tweede Wereldoorlog relatief goed waren. Het artistieke klimaat in met name de kringen rond het tijdschrift *Helhesten* en de legendarische tentoonstellingen *Høstudstillinger* waren bevorderlijk voor de ontwikkeling van een nieuwe abstracte beeldtaal.

En laat nu Jorn een drijvende kracht achter het tijdschrift zijn geweest, waarin hij ook regelmatig belangwekkende artikelen schreef. *Helhesten* voelde zich nauw betrokken bij de Noord-Europese volkskunst en hield zich, volgens kunstenaar Mortensen, bezig met alles wat in de ogen van de Duitsers synoniem moet zijn geweest met 'Entartete Kunst'. Bovendien was een aantal van de kunstenaars betrokken bij het verzet.

Als laatste lees ik wat die voortijdige Cobra-kunstenaars in het hoge Denemarken nu precies voor ogen stond. Dit: Hun bedoeling was om door een impulsieve en spontane benadering van kunst een fantasiewereld te creëren die zij vergelijkbaar vonden met de kunst van geesteszieken, kinderen en niet-westerse culturen.

Geen wonder dat er in aanvang de nodige weerstand bestond tegen die brutale CoBrA-artisten.

Carl-Henning Pedersen (Denemarken) Buketten, 1947

Een verrassende kennismaking met Anne Barneveld

Mentor schilderen op maandagmiddag

Op een zonnige doch waaielige middag in mei reed ik op mijn 'foetelfiets' naar Meerssen voor een interview met Anne Barneveld. Wij hadden uitsluitend via e-mail contact gehad en hadden elkaar nooit eerder op De Ruif ontmoet. Spannend zo'n kunstzinnige blind date!

Anne ontving mij in haar gezellige en curieus gebouwde huis waar het op elke etage wemelt van de kunst. Overal staan werken en liggen schildermaterialen. Dit oude boerenhuis ademt kunst door de grote creatieve dadendrang van zijn bewoonster.

Ook al had Anne mij van tevoren laten weten dat er niet zoveel te vertellen zou zijn over haar, het tegendeel bleek echter waar! Het werd dan ook geen traditioneel interview in de zin van vraag-en-antwoord, gezeten aan een tafel. Al pratend maakten we een ronde door haar huis zodat er voor het maken van aantekeningen nauwelijks gelegenheid was. Want er was volop gespreksstof!

Evenals de interviewer is Anne van origine afkomstig van de Veluwe. Zij groeide op in een gezin waar kunst en cultuur volop aandacht kreeg, en zij bleek al jong gebeten door het schildervirus. Tijdens haar middelbareschooltijd had zij al teken- en schilderlessen en vervolgens ging zij studeren aan de toenmalige Stadsacademie voor Toegepaste Kunsten in het verre Maastricht, dat zich in

die jaren begon te ontwikkelen als een levendige studentenstad.

Door de jaren heen heeft Anne veel les gegeven, en nog altijd is haar agenda goed gevuld met lessen aan ouderen, voor sociale projecten én bij De Ruif. Zij is vooral heel blij met de goede sfeer in de groep en de drang die leden manifesteren om nieuwe dingen te ontdekken. Zij vindt dat buitengewoon stimulerend en zij komt dan ook graag iedere week naar Elsloo. En zelfs buiten het Ruifseizoen om houdt Anne contact met haar groep!

Volop geïnspireerd door de natuur in de ruimste zin van het woord, is Anne's werk op zijn minst opvallend te noemen. Het is werk waar je niet omheen kunt. Ten eerste zijn daar de grote formaten, ook al wisselt zij die af met series kleiner werk; vervolgens de overvloed aan levendige kleuren, om dan weer eens 'rustig' werk te maken; en tenslotte de stijl: nu eens vloeiend en lyrisch, dan weer tekenachtig en precies. Of een combinatie hiervan, geschilderd in meerdere lagen. Want niets ligt vast. Zij zoekt naar boeiende contrasten en naar een sterk beeld. In haar optiek moet het werk voor zich spreken, rechtstreeks aanspreken zonder verhaal eromheen.

Kortom: puur, artistiek en overtuigend werk. Levendig en authentiek zoals Anne zelf.

Jacques van Laar
Mei 2022

Zomerochtend
Anne Barneveld
114x94, 2021

Kunstgasten

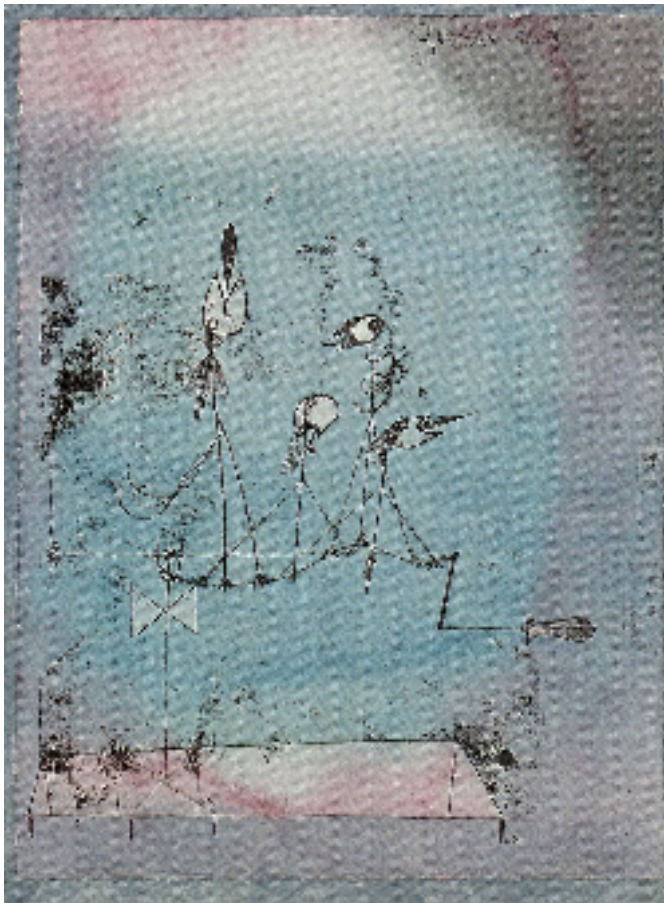
Annemie van der Haghen

DIE ZWITSCHERMACHINE [1922]

PAUL KLEE [1879-1940]

Toen Jacques van Laar mij vroeg dit jaar “kunstgast” te zijn, vijf kunstwerken uit te kiezen en hierover iets te vertellen in het Ruifvoer, wist ik al snel dat daar vast en zeker een werk van Paul Klee bij zou zijn.

In de loop der jaren heb ik al heel wat werken van Klee gezien. Tweemaal heb ik het Paul Klee-museum in Bern bezocht, maar ook in andere musea, o.a. in Düsseldorf en Keulen, trof ik regelmatig een schilderij of tekening van deze kunstenaar aan.

En iedere keer valt dan weer de ongelofelijke spontaniteit, creativiteit en diversiteit op! Daarnaast het feit, dat Paul Klee zich niet beperkt tot schilderen, tekenen, grafische technieken, allerlei kleur- en materiaal experimenten, maar ook andere kunstvormen zoals muziek en poëzie bij zijn werk betreft. Die poëzie komt met name tot uitdrukking in de titels die hij zijn werken meegeeft. Naast beeldend kunstenaar was Paul Klee ook kunsttheoreticus en docent aan het vermaarde Bauhaus, zowel in Weimar als in Dessau.

Hij had het geluk in een tijd te leven dat er heel veel gebeurde op kunstgebied. Hij was in München lid van “Der blaue Reiter”, samen met o.a. Kandinsky, Franz

Marc en Lionel Feininger. In Parijs ontmoette hij bijvoorbeeld Robert Delaunay, door wiens kleurtheorie hij sterk beïnvloed werd.

Uit de honderden werken die Paul Klee heeft nagelaten heb ik “die Zwitschermachine” gekozen, dat in het bezit is van het MOMA in New York. Het is een monoprint op aquarel.

We zien enkele komische, groteske vogeltjes op een tak, die via een draailier bewogen kan worden. Het geheel staat op een soort balk.

Heeft Klee hier een toekomstvisioen gehad en onze huidige twittermachientjes al in 1922 in beeld gebracht? Feit is in ieder geval dat de vogeltjes geen onderling contact maken, maar ieder afzonderlijk in een andere richting “twitteren”. Zie hier de overeenkomst met de huidige tijd...

Een beroemde uitspraak van de kunstenaar is volgens mij van toepassing: “Kunst geeft niet het zichtbare weer, maar maakt zichtbaar”.

VENUS VAN WILLENDORF

Dit is een 11 cm hoog kalkstenen beeldje, ongeveer 25.000 jaar oud. Strikt genomen waarschijnlijk geen kunstvoorwerp, maar mensen kijken er tegenwoordig denk ik wel op zo’n manier naar. Het bevindt zich in het Natuurhistorisch Museum van Wenen; het Museum van Oudheden in Leiden heeft een kopie.

De maker van het beeldje heeft voor een deel gebruik gemaakt van de natuurlijke vorm van de steen. Waarschijnlijk, maar dat is natuurlijk gissen, gaf deze vorm de steen iets “magisch” en werd hij daarom gekozen voor dit vruchtbaarheidssymbool.

De Venus van Willendorf is niet enig in haar soort. Op meerdere plekken op de wereld zijn dergelijke “moedergodinnetjes” aangetroffen. Tijdens TEFAF zag ik er verschillende malen een in de vitrines van Mieke Silberberg. Wat had ik er graag een gekocht, maar helaas was de beurs niet dik genoeg. Dan zou ik haar doorgegeven hebben aan mijn dochter, als symbool van mijn en haar moederschap.

Venus van Willendorf

TEKENING VAN MICHAEL BORREMANS [GEB. 1963, GERAARDSBERGEN, BELGIË]

Heel aantrekkelijk werk, wat mij betreft. Raadselachtig en toch ook weer niet: het is heel duidelijk wat je ziet, maar je hebt te maken met de werkelijkheid van Michael Borremans, een licht surrealistische werkelijkheid. Er wordt ook wel geschreven, dat hij een fascinatie heeft voor het onbekende.

Op zoek naar bronnen voor zijn tekeningen maakt

Borremans vaak gebruik van oude foto's. Opvallend is het, dat de personen op de foto's dikwijls gekleed zijn volgens de mode van de jaren '40. De omgeving waarin deze mensen vervolgens door hem geportretteerd worden is kaal, sober, vervreemdend. Wellicht probeert de kunstenaar hierdoor een stemming op te roepen van

dreiging en onzekerheid, die omstreeks 1940 in Europa heerste.

Heel herkenbaar vind ik het feit, dat hij oud papier en karton als dragers voor zijn tekeningen selecteert. Er zijn sporen van veroudering en eerder gebruik zichtbaar, verkleuringen, vochtkringen, scheuren, lijmresten, alles mag.

Tijdens mijn lessen aan de kunstacademie van Maasmechelen viste ik ook regelmatig gebruikt papier uit de vuilnisbak en schilderde of tekende ik verder op wat ik daar aantrof. Waarom? Wie zal het zeggen... Zo'n oud vel papier geeft meteen een bepaalde sfeer aan je werk; of is het misschien vluchten voor de beruchte eerste lijn op een maagdelijk vel?

De tekenstijl van Michael Borremans doet archaisch aan en getuigt van een groot vakmanschap. Hij gebruikt allerlei materialen: potlood, aquarel, witte en zwarte inkt, balpen, gouache, olieverf, vernis, soms zelfs koffie.

ALBERTO GIACOMETTI, PORTRET VAN JAMES LORD

James Lord was een Amerikaanse schrijver/journalist en vriend en biograaf van de beeldhouwer en schilder Alberto Giacometti [1901-1966]. Gedurende de achttien dagen die James Lord in 1964 model zat voor de schilder hield hij een dagboek bij. Dit dagboek is in boekvorm uitgegeven en zeer fascinerend om te lezen. Ook leert het ons veel over de werkwijze van de kunstenaar.

De eerste dag waarop James Lord zich in het atelier van Giacometti moest melden, trof hij er de schilder aan, druk bezig met allerlei zaken, maar niet met de voorbereidingen voor een portret. Alberto was duidelijk de start van een nieuw werk zo lang mogelijk aan het uitstellen. Na meer dan een uur werd James op een kruik gezet en kreeg hij de opdracht de schilder voortdurend recht aan te kijken.

In zijn dagboek beschrijft Lord de schildertechniek van Giacometti uitvoerig: het schetsmatig met penseel opzetten van het portret, welke penselen en kleuren er vervolgens worden gebruikt. Tijdens het werk wordt door beide mannen veel over kunst gepraat en Alberto rookt de ene sigaret na de andere.

Achttien dagen lang is de journalist tijdens het model zitten getuige van de enorme worsteling die zijn vriend

doormaakt. Delen van het gezicht worden keer op keer overgeschilderd en veranderd. Alberto zucht en steunt, heeft er geen vertrouwen meer in dat het ooit goed komt met dit werk.

Dan, op de achttiende dag, bekijken de kunstenaar en zijn model samen het resultaat en stelt James aan Giacometti voor het schilderij zo te laten als het nu is. Naar zijn mening had het portret er namelijk nog nooit beter uitgezien. Het was schitterend. Alberto zucht en zegt: "Het is jammer, we hadden nog zo ver kunnen komen, maar... er is een opening. Voor het eerst van mijn leven heb ik een opening gekregen. We zijn ver gekomen en het is in ieder geval iets".

Ontroerend, vind ik, die passie van Alberto Giacometti!

Steeds maar weer oefenen, proberen, hard en veel werken en maar heel af en toe een klein beetje tevreden zijn.

RINEKE DIJKSTRA, PORTRET VAN EEN JONGEMAN OP HET STRAND IN ODESSA, OEKRAÏNE

Rineke Dijkstra is fotografe, 63 jaar oud, geboren in Sittard en woont nu in Amsterdam. Wanneer ik voor het eerst heb kennisgemaakt met haar foto's weet ik niet meer precies. Het zal in de negentiger jaren geweest zijn en het waren haar portretten van jonge moeders net na de geboorte van hun kind.

Ik zag geen stralende jonge moeders met hun baby's op de arm in een ziekenhuisbed.

Nee, de vrouwen stonden naakt tegen een witte muur met hun kind tegen zich aangeklemd. Sporen van de bevalling waren soms nog duidelijk te zien. Ja, dacht ik, hier is het natuurgeweld waar je tijdens een bevalling aan onderhevig bent weergegeven. Maar... ook de trots over de geleverde prestatie was zichtbaar en de innige band tussen moeder en kind.

Vanaf toen ben ik het werk van Rineke Dijkstra gaan volgen.

Voor deze gelegenheid heb ik gekozen voor een van Dijkstra's "strandportretten". Het is een

foto van een jongeman gemaakt op het strand van Odessa, Oekraïne. De jongen staat in een beetje ongemakkelijke houding, met alleen de zee als achtergrond, ons aan te kijken. Heel mooi, vind ik, hoe Dijkstra hier de onzekerheid en kwetsbaarheid van een jong mens in beeld brengt. Ontroerend!

Je blijft naar zo'n foto kijken. Steeds meer details vallen je op: de ietwat ouderwetse zwembroek, de voeten in het zand, een plukje haar dat recht op staat, een gewelfde bovenlip... En onwillekeurig vraag je je af, hoe het nu met hem zal zijn.

De fotografe doet ook lang over het maken van een foto: het zijn geen snapshots. Ze gaat te werk volgens een ouderwets procedé, ze gebruikt een zogenaamde platencamera op een statief. Het instellen van de juiste belichting kost enige tijd. Gedurende die tijd slagen haar modellen er niet in een geposeerde houding vol te houden. Hun houding wordt natuurlijker en dat is ook waar de fotografe naar op zoek is.

Rineke Dijkstra is heel succesvol, haar werken hangen in grote internationale musea zoals het Tate Modern in Londen en het MOMA in New York. In 2017 ontving ze de Hasselblad Award, de belangrijkste fotografieprijz ter wereld.

Een gesprek met Peter Grimm

Jacques van Laar

Bij ontstentenis van een eigen atelier vindt het gesprek plaats aan de eettafel in de woonkamer, een ruimte die niettemin een goede indruk geeft van Peter's artistieke en andere activiteiten.

Iedereen kent Peter natuurlijk als voorzitter van De Ruif en als lid van de groep modeltekenen. We hebben echter afgesproken dat we het niet over 'bestuurlijke zaken' zullen hebben in dit gesprek.

Geboren en getogen in Noord-Brabant, was Peter al heel jong in de weer met tekenmateriaal. Zijn ouders lieten hem ook kennismaken met muziek maar dat bleek vergeefse moeite; tekenen was een natuurlijke drang die hem nooit meer heeft losgelaten.

Na de middelbare school koos Peter voor de Reinwardt Academie, een destijds nieuwe opleiding voor hoger en middenkader in met name kleinere musea. Een heel brede opleiding met vakken als kunstgeschiedenis, management, communicatie, en kunsttechnieken. Veel docenten kwamen uit de praktijk, onder wie gerenommeerde kunstenaars.

Portret van Ruud Stegen

Vervolgens werkte Peter een aantal jaren in Slot Zeist waar hij uiteenlopende exposities maakte, veelal in samenwerking met vakspecialisten en kunstenaars. Niettemin trok de studie weer en ging hij geschiedenis studeren in Leiden. Met name militaire geschiedenis kreeg zijn aandacht waarover hij enkele kloeke werken heeft gepubliceerd.

Mont St. Michel (2001)

Na een intermezzo bij het Zuidhollands Landschap waar hij verantwoordelijk was voor onder meer bezoekerscentra, voorlichting en educatie, kon hij een baan krijgen als conservator stadsgeschiedenis bij het Historisch Museum Rotterdam. Hier heeft hij ruim 20 jaar met veel passie gewerkt, alvorens definitief te verhuizen naar Limburg. “Voor het meisje”, zoals hij het verwoordt. In het tegenwoordige Museum Rotterdam werden met name exposities samengesteld over het leven van de gewone man, in tegenstelling tot de geschiedschrijving die zich met name richtte op de elite. Collectievorming van voorwerpen uit het dagelijks leven was een interessant onderdeel van Peter’s werk, en hij kon putten uit een rijke collectie, waaronder kunst- en kunstnijverheidsvoorwerpen. Terug naar de kunst, en met name naar Peter’s beleving van de kunst. Zoals gezegd was hij van kleins af

aan bezig met tekenen en schilderen; hij veronderstelt dat het in zijn DNA zit. Zijn opa van moeders zijde, een kleermaker, was geen onverdienstelijk schilder. Veel van zijn klanten waren kunstenaars in het Gooi en door het ruilen van een kostuum tegen een schilderij – geen van de partijen konden zich óf een kostuum óf een schilderij veroorloven – bezat opa tegen het eind van zijn leven zo’n 80 werken uit de Larense School. Een mooie anekdote!

Hoewel Peter teken- en schilderles had is hij vooral autodidact. De nadruk ligt op aquarelleren en tekenen, met alle materialen die daarvoor in aanmerking komen: potlood, pastelkrijt, fijnschrijvers en dergelijke. In feite met “alles wat maar kleur afgeeft”. Model en landschap hebben zijn voorkeur en zijn vele schetsboekjes laten een grote precisie zien en zelfs een drang naar perfectie. Het uitgangspunt is de realiteit en in het zoeken naar een eigen interpretatie wordt ook abstractie niet geschuwd. Peter vindt herkenbaarheid heel belangrijk als aanknopingspunt voor het overbrengen van een boodschap.

In Peter’s optiek vindt het creatieve proces deels buiten de eigen controle plaats, waarbij de beleving van het maken wezenlijk is voor hem. Dit geldt zowel voor amateurs als voor professionele kunstenaars. Kernvragen

boven en beneden: model Jolanda

als hoe te beginnen en wanneer te eindigen moeten met name op gevoel worden beantwoord. Afstand nemen tot het werk is van belang voor het vormen van een oordeel en met moet zich vooral niet spiegelen aan het werk van anderen of zich laten intimideren. Het eigen oordeel prevaleert.

Qua inspiratie kwalificeert Peter zich als een omnivoor. Hij is dus niet specifiek geïnspireerd door bepaalde kunstenaars of stromingen maar veeleer gefascineerd door kunst als een fundamentele drang van de mens. Vanaf de prehistorie tot vandaag de dag hoort kunst bij de mens. “Kunst gaat nooit dood” zo stelt hij.

*z.t. Annelies Koop
acryl op doek (2022)*

*z.t. Annelies Koop
acryl op doek (2022)*

*Valentijn, Anton de Joode
olieverf op doek, 50x60*

*Tessa, Anton de Joode
olieverf op doek, 60x50 cm*

Agnes 14-11-15